

תורת אביגדור

הגאון ר' אביגדור מילר זצ"ל

חג השבועות - פרשת נשא תשפ"ג

עומדים תחת ההר

תוכן

א' - "יום אשר עמדת" - באימה וביראה / א
ב' - "דבר אתה עמנו" - נעשה ונשמע' אל גדולי האומה / ד
ג' - "עיני העדה" - גדולי התורה מאירים את דרכנו / ז

ראיה, בדומה למשכן: "רד העד בעם פן יהרסו אל ה' לראות ונפל ממנו רב" (שם פסוק כא), ואין כל ספק כי אזהרות אלו שבפרשת במדבר הן מקבילות לאזהרות שנאמרו בהר סיני.

יסוד זה מפורש בדברי הרמב"ן בהקדמתו לפרשת תרומה, וכך הוא מגדיר את "סוד המשכן". הרמב"ן מסביר כי כבוד ה' שעם ישראל זכה להיות עד לו במעמד הר סיני, ושכמותו לא נראה מעולם, לא הסתיים שם. השכינה לא הסתלקה מעל הר סיני וחזרה למקומה בגובהי מרומים, אלא המשיכה לשרות בעם ישראל - באמצעות משכן ה' שבנו עבורו. תכליתו של המשכן היתה להוות המשכיות להשראת השכינה שזכינו לה במעמד הר סיני.

סיני בקדש

הרמב"ן מלמד אותנו כאן יסוד נפלא ביותר, ויש בדבריו לימוד חשוב מאוד עבורנו. מעמד הר סיני לא היה רק אירוע היסטורי שהתרחש אי פעם בעבר, ושאותו אנו מצווים לזכור לעד. רצונו של הקב"ה הוא שמעמד זה ימשיך להתקיים לעד לנגד עינינו, ושנחיה אותו מחדש באמצעות המשכן. המשכן לא היה אפוא רק מקום של עבודת ה' והקרבת קרבנות, אלא היה זה הר סיני ממש! ומכאן כל האזהרות החמורות שמצינו בנוגע למשכן. עיקר הסיבה לאזהרות אלו היא, משום שהקב"ה רוצה שנדע שמתן תורה לא היה אירוע חד פעמי שהסתיים, אלא הוא ממשיך להתקיים לעד בתוך משכן ה'.

זהו שאומר דוד המלך ע"ה בספר תהילים (סח, יח), "ה' בם" - הקב"ה השרה את שכינתו בתוך כלל ישראל.

א' - "יום אשר עמדת" - באימה וביראה

ושכנתי בתוכם

מיד לאחר המעמד הגדול והנורא של מתן תורה, עם ישראל החל בבניית ביתו של הקב"ה, הבית שבו תשרה שכינתו יתברך בקרב עמו ישראל, ושבנו יזכה העם היהודי לעמוד ולשרת את ה' יתברך. העובדה שעם ישראל זכה לחנות סביב למשכן ה', ושכך תשרה השכינה בתוכו, היתה הזכות הגדולה ביותר שלהם במשך ארבעים שנות נדודיהם במדבר.

עם הקמתו הפך המשכן למקום ששורה בו שכינה בארץ, ואכן, התורה מצווה עלינו להתייחס אליו בהתאם: "ובא אהרן ובניו בנסע המחנה והורדו את פרכת המסך וכסו בה את ארון העדת" (במדבר ד, ה). בכל פעם בה נסעו בני ישראל, מוטל היה על הכהנים לכסות את ארון ברית ה' בפרוכת התכלת, ולהיזהר זהירות יתירה לבל יתגלה הארון לעיני כל.

והנה, עד כמה שציוויים אלו מובנים לנו, בכל זאת אנו עומדים נדהמים לנוכח חומרת העונש שהטילה התורה על מי שיעז לעבור עליהם, על מי שלא ינהג בכבוד הראוי ובזהירות הנדרשת כלפי המשכן וכליו. "ולא ימתו בגשתם את קדש הקדשים... ולא יבאו לראות קבלע את הקדש ומתו" (ד, יט-כ). עונש מוות? היתכן?

המשכן - המשך של מעמד הר סיני

מי שישים לב לפסוקים אלו, יבחין בדמיון הקיים ביניהם לבין אזהרות אחרות שבהן הוזהרו בני ישראל זה לא מכבר. במעמד הר סיני אמר ה' למשה רבינו: "כל הנגע בקר מות יומת" (שמות יט, יב). גם שם נאסרה

תפקידו של סבא

משימה זו מוטלת עלינו לא רק כלפי ילדינו אך אף כלפי נכדינו! כך אומר הפסוק: "וְהוֹדַעְתֶּם לְבְנֵיךָ וּלְבְנֵי בְנֵיךָ". השומעים אתם, סבים? אתם שומעים על מה עליכם לשוחח עם נכדיכם? ספרו להם על מעמד הר סיני. לפחות פעם אחת בחייכם קיימו את ה"פשוטו של מקרא" וספרו להם על "יום אֲשֶׁר עֲמַדְתָּ לְפָנַי ה' אֱלֹקֶיךָ בְּחַרְבִּי".

ואם ישאל אותך הנכד: "סבא, מאיפה אתה יודע את כל זה?" תענה לו את התשובה האמיתית: "כי סבא שלי סיפר לי". אם תעשה כן, הרי זה "כאילו קיבלו מהר סיני" - כאילו הילד הקטן הזה עמד בעצמו בהר סיני וקיבל את התורה. לו זו בלבד שאתה מלמדו את תורת ה', אלא אתה מחייה בשכלו הצעיר את המעמד נורא ההוד של מתן תורה, ומקיים בזה את חפצו של הקב"ה - שהמעמד הזה ימשיך לחיות לעד בתוך נפשו של כל יהודי.

מפיצים את הבשורה

הרמב"ם מוסיף וכותב שזהו הלימוד החשוב ביותר שמוטל עלינו להעביר לבנינו, ואותו יום נורא הוד צריך להיות גדול בעינינו יותר מכל יום אחר: "וְגִדְלוּ הַמַּעֲמָד הַהוּא עַל כָּל גְּדֻלָּה".

חשוב שנבין שכוונת הרמב"ם אינה מסתכמת בכך שנספר ונאדיר את עצם קבלת התורה, אלא את החוויה שחווינו בקבלתה. מוטל עלינו לרומם את השינוי שהתחולל בנשמתו ובדעתו של כל יהודי על ידי אותו מעמד נורא ונשגב, ואת ההשפעה הגדולה שהיתה לכך עליהם ביחסם לתורה הקדושה. הקנין הגדול ביותר שקנה עם ישראל באותו מעמד נורא היה הפחד והאימה כלפי משמעותה של התורה עבור עם ישראל.

מוטלת עלינו אפוא משימה גדולה ונכבדה: לפרסם ולהפיץ את הלימוד הגדול הזה - את אופן מסירת התורה לאבותינו בהר סיני, בקולות וברקים וענן כבד על ההר. למען האמת, הדבר הזה חשוב בראש ובראשונה עבור עצמנו, וכפי שאומרת התורה: "רַק הַשְּׁמֵר לְךָ וּשְׁמֹר נִפְשְׁךָ מֵאֵד". עלינו לגדור גדרים ולשמור שמירה מעולה לכל נאבד את הציור המוחשי של מה שאירע באותו יום גדול. לא מספיק שנאמר את המילים בפינו! בתודעתנו צריך להימצא ציור מוחשי של המאורע הכביר של מעמד הר סיני, של מילוני יהודים העומדים למרגלות ההר, ורואים את הקולות ואת הלפידים.

כיצד? באיזה אופן? "סִינִי בְקִדְשׁ" - משום שהר סיני נמצא בתוך המשכן. מעמד הר סיני ממשיך להתקיים בתוך קודש הקודשים. המשכן היה ליבו של עם ישראל, ודבר ה', הלא הם לוחות האבן וספר התורה, שכנו בליבו של המשכן, ובמקום זה המשיך מעמד הר סיני לפעום.

לגדול עם הר סיני

הקב"ה חפץ שאותה חוויה עצומה שחווינו בהר סיני, אותן הרגשות של מורא ופחד שהרגשנו ביום הגדול והנורא של מתן תורה, ימשיכו להתקיים לנצח. למעשה, זכירת מעמד הר סיני היא מצוה מדאורייתא, ויש המקפידים להזכיר את זה בפה בכל יום לאחר התפילה: "רַק הַשְּׁמֹר לְךָ וּשְׁמֹר נִפְשְׁךָ מֵאֵד פֶּן תִּשְׁכַּח אֶת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר רָאוּ עֵינֶיךָ וּפָּן יִסּוּרוּ מִלְּבָבְךָ כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ" (דברים ד, ט) - התורה מזהירה אותנו לבל נשכח את מעמד הר סיני, "וְהוֹדַעְתֶּם לְבְנֵיךָ" - התורה אף מצווה עלינו ללמד את זה לבנינו.

והנה, יש הטועים לחשוב שפסוק זה מתייחס רק למצוות התורה, שמוטל עלינו ללמד לבנינו, אולם בדברי הרמב"ם מבואר לא כן, אלא הוא מפרש את הפסוק כפשוטו, שמוטל עלינו לספר לבנינו את אשר ארע במעמד הר סיני. כך מבאר הרמב"ם את המצוה הזו ב"אגרת תימן": "וְכִמּוֹ כֵּן זָכְרוּ מַעֲמַד הַר סִינִי שֶׁצִּוְנוּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְזָכְרוּ תָמִיד וְגַם הַזְהִירָנוּ מִלְּשַׁכְּחוֹ וְצִוְנוּ לְלַמֵּד אוֹתוֹ לְבְנֵינוּ". איננו מצווים רק ללמד את התורה לבנינו, אלא מוטל עלינו להעביר להם את החוויה של מתן תורה, את האופן שבו קיבלנו את תורת ה'.

הרמב"ם אף כותב (שם) שמוטל עלינו להתחיל לחנך את בנינו לענין זה בעודם צעירים לימים, "כִּדְי שֶׁיִּגְדְּלוּ עַל תְּלִמּוּדוֹ" - ילדינו צריכים לגדול בצורה כזו שמעמד הר סיני מעסיק את מחשבותיהם ומחלחל אל תוך תודעתם. הרמב"ם מוסיף ומדגיש את חשיבותו של ענין זה: "וְרָאוּ לְכֶם אֲחִינוּ שֶׁתִּגְדְּלוּ בְּנֵיכֶם עַל הַמַּעֲמָד הַהוּא הַגָּדוֹל". כולנו רוצים לגדל את ילדינו בצורה הטובה ביותר. אנחנו נותנים להם מזון, ביגוד, את כל מה שהם זקוקים לו; הרמב"ם מלמד אותנו כאן שישנו רכיב נוסף שעלינו להוסיף לגידולם. עלינו ליצור בשכלם ציור מוחשי של מעמד הר סיני, כדי שהדבר יזרום בדמם ויכנס בעצמותיהם.

המשפחה המורחבת נאספת יחד, נסו לדבר על מעמד הר סיני. ספרו על "גְּדֻלְתּוֹ וְהַדּוּר, שֶׁהוּא עֲמוּד שֶׁהָאֱמוּנָה סוֹבְבָת עָלָיו וְהַטְעָנָה הַמְבִיאָה לִידֵי אָמֶת".

יש טענות טובות, רבות ומגוונות להוכיח את אמיתתה של תורתנו הקדושה, אך הרמב"ם מציג בפנינו את הטיעון הטוב מכולם. התורה ניתנה לנו בהר סיני ואנחנו קיבלנו אותה. חווינו חוויה נוראה ונשגבה! עמדנו יחד, עם שלם, למרגלות הר סיני, ראינו את הקולות והברקים. בעינינו ראינו את ההר רועד ואת האש הגדולה הבוערת בראשו, ושמענו את קולו של השי"ת מדבר אלינו ממקום זה.

תפארת וגדולה, אימה ופחד

חשוב שנבין שכאשר נפתחו השמים ועם ישראל כולו שמע את קול ה', היה זה קול שונה מכפי שהם ציפו לשמוע. הם לבטח ציפו לשמוע מילים מתוקות ואציליות - והן אכן היו כאלה - אלא שהם בקעו מן השמים מלוות בפחד גדול! פחד ואימה מגדולתו הבלתי נתפסת של הבורא יתברך!

הגמרא (שבת פח, ב) דורשת את הפסוק במשלי (ח), "שָׁמְעוּ כִּי נִגְיָדִים אֲדַבֵּר" כלפי מתן תורה. "נגיד" הוא אדם חשוב ונכבד, אדם שיש בו אצילות וגדולה, ואומרת הגמרא כי "כל דיבור ודיבור שיצא מפי הקב"ה קושרים לו שני כתרים". לא רק שכל מילה היתה דבר ה' - שמצד עצמה היא נשגבה ובלתי ניתנת להשגה - אלא היא היתה מעוטרת בעיטור מיוחד!

משל למה הדבר דומה, לנערה צעירה שהשתדכה עם בחור טוב. היא לא ידעה הרבה על ייחוסו, אבל אמרו לה שמדובר בבחור ירא שמים ובעל מידות טובות שמגיע משפחה טובה, והיא הסכימה לשידוך. אך אז, כאשר הגיעה הכלה לחופה, היא נבהלה לראות את חתנה כשכתר מלכות מעטר את ראשו. רק אז הכתה בה ההכרה כי החתן אליה השתדכה הוא לא אחר מהמלך! "מלך?! לזה לא הסכמת! זו גדולה שהיא מעבר למושגים ולכוחות שלי!" עם ישראל מוכן היה לקבל את התורה. רצינו לקבל הכל! רצינו לקבל "יהרג ואל יעבור". אנחנו מוכנים למסור נפש עבור הבורא יתברך, ולעשות כל מה שיבקש מאיתנו - "נעשה ונשמע". לעולם לא נעבוד אלהים אחרים! לא נשתחוה לפסל! נעשה כל מה שיאמר אלינו השי"ת!

אולם הם לא היו מוכנים לאשר אירע. הם לא העלו בדעתם את גודל הפחד והאימה שירגיש העולם בשמעו

בסיון נברא העולם

כשהרמב"ם כותב "וְגִדְלוֹ הַמְעֻמָּד הוּא עַל כָּל גְּדֻלָּה" - הכוונה שמעמד זה צריך להיות גדול יותר אצלנו מכל מעמד אחר שקרה במשך ההיסטוריה כולה! אפילו יותר מבריאת העולם. כן, יותר מבריאת העולם יש מאין! יש מאין! איזה דבר אדיר ומבהיל על הרעיון! אולם עם כל גדולתו וחשיבותו של מאורע זה, הרי שעלינו להדגיש ולהאדיר עוד יותר מכך את מעמד הר סיני.

זהו שדורשים חז"ל (עבודה זרה ג, א): "מאי דכתיב (בראשית א, לא) וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹקֶר יוֹם הַשְּׁשִׁי - מדוע נוספה האות ה' ל"ששי", ולא נכתב "יום ששי", כפי שכתוב בשאר הימים? "מלמד שהתנה הקב"ה עם מעשה בראשית ואמר אם ישראל מקבלין את תורתו מוטב ואם לאו אני אחזיר אתכם לתוהו ובוהו". נמצא שיום הששי - ו' בסיון, היום בו קיבלו ישראל את התורה, זהו היום בו למעשה נברא העולם.

עבור מי נברא העולם?

מדוע יום מתן תורה הוא יום בריאת העולם? משום שהעולם לא נברא כדי שטריליוני חיידקים ינועו על פני האדמה, ואף לא עבור מיליארדי בני אדם החיים כמו חיידקים, ונעים מפה לשם מבלי לעשות דבר, עד שמגיע זמנם להיפרד מן העולם. העולם נברא כדי שעם ישראל יעמדו בהר סיני ויהפכו לעם ה' - זו המטרה שלשמה נברא העולם!

היות ומתן תורה היא תכלית בריאת העולם, הייתכן שהמחשבה הגדולה הזו תידחק אל מקום נידח בתודעתנו, ותהפוך למשהו שאנחנו חוגגים פעם בשנה עם פרוסת עוגת גבינה?! כמובן שלא! הרמב"ם מורה לנו שעלינו לגדל את היום הזה על כל גדולה, "כְּמוֹ שֶׁגִּדְלוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא". הקב"ה האדיר את היום הנשגב הזה בתורתו, וכתב עליו: "כִּי שָׁאַל נָא לְיָמִים רְאִשִׁימִים אֲשֶׁר הָיוּ... הַנְּהִיָּה כְּדָבָר הַגָּדוֹל הַזֶּה אוֹ הַנְּשָׁמֵעַ כְּמֵהוּ? הַשְּׁמַע עִם קוֹל אֱלֹקִים מְדַבֵּר מֵתוֹךְ הָאֵשׁ כְּאֲשֶׁר שָׁמַעְתָּ אֹתָהּ וַיְחִי". הקב"ה מדגיש לנו את חשיבותו של אותו מעמד נורא הוד, כדי שאנחנו נלמד עד כמה הוא גדול ועצום!

הטיעון הטוב ביותר

הרמב"ם אינו עוצר שם. לא מספיק לספר ולתאר את המעמד הזה בפני בנינו ונכדינו, אלא "וּתְסַפְּרוּ בְּתוֹךְ קְהָל וְעֵדָה". אתם שומעים? ספרו על כך לחברים ולבני דודים גם כן. בשמחה המשפחתית הבאה, כשכל

לאחר שהקב"ה החיה את עם ישראל, היהודים דיודו על רגליהם - הם עדיין לא היו מסוגלים ללכת ביציבות - והנה יצא הדיבור השני מפי הקב"ה, ונשמתם עמדה שוב לפרוח מהם. הם קראו בקול: "וְעַתָּה לְמָה נִמּוֹת כִּי תֹאכְלֵנוּ הָאֵשׁ הַגְּדֹלָה הַזֹּאת אִם יִסְפִּים אֲנַחְנוּ לְשִׁמְעַתְּ אֵת קוֹל ה' אֱלֹהֵינוּ עוֹד וּמָתְנוּ. כִּי מִי כָל בָּשָׂר אֲשֶׁר שָׁמַע קוֹל אֱלֹהִים חַיִּים מְדַבֵּר מִתּוֹךְ הָאֵשׁ כְּמִנּוּ וַיַּחֲיֵ" (דברים ה, כב-כג). הם ידעו כי לא יוכלו לעמוד שוב בפני דבר כזה. הם לא ישרדו את העוצמה האדירה של קול ה' העולה מתוך האש הענן והערפל.

ב' - "דַּבֵּר אֶתְּהָ עִמָּנוּ" - 'נַעֲשֵׂה וְנִשְׁמַע' אל גדולי האומה

"נַעֲשֵׂה וְנִשְׁמַע" - בפעם השנייה

בני ישראל היו כל כך מלאים חרדה ממה שחוו זה עתה, עד שהם ביקשו ממשה רבינו בקשה מיוחדת: "קִרְבֵּנוּ אֶתְּהָ וְנִשְׁמַע אֵת כָּל אֲשֶׁר יֹאמַר ה' אֱלֹהֵינוּ וְאֶת תְּדַבְּרֵנוּ אֵלֵינוּ אֵת כָּל אֲשֶׁר יְדַבֵּר ה' אֱלֹהֵינוּ אֵלֵינוּ וְנִשְׁמַעֵנוּ וְנַעֲשִׂינוּ".

למעשה, היה כאן מעמד דומה מאוד ל"נַעֲשֵׂה וְנִשְׁמַע" שאמרו ישראל לפני קבלת התורה, אלא שכאן הדברים נאמרו כלפי משה רבינו. עם ישראל קיבל על עצמו ב"נַעֲשֵׂה וְנִשְׁמַע" את כל מה שיאמר להם משה רבינו, שכן הם כבר נוכחו לראות כיצד ה' מדבר עמם באמצעותו של משה, והפחד והאימה מפני דבר ה' היו כל כך גדולים אצלם, עד שהם היו מוכנים לקבל, מעתה ועד עולם, את סמכותו של משה רבינו, שיעביר אליהם את דבר ה'. זו למעשה היתה בקשתם של בני ישראל - שמעתה ואילך משה רבינו ישמש כאמצעי בינם לבין הקב"ה, ובאמצעותו הם ישמעו את דבר ה'. הם ביקשו כי מעתה, משה רבינו יהיה ה"הר סיני" של האומה היהודית.

הסכמה עליונה

וכעת נשאלת השאלה: האם בני ישראל פעלו כראוי? האם נכון היה לוותר על שמיעה ישירה מפיו של ה'? אולי היה עליהם להתעקש להמשיך ולשמע את קול ה'? שמא היתה זו טעות מצידם לאפשר למשה רבינו להוות אמצעי בינם לבין קונם?

את קולו של ה'. קשה לנו לתאר ברגע אחד כיצד הרגישו בני ישראל, וזהו דבר שעלינו לחשוב עליו רבות ולשחזר אותו שוב ושוב בשכלנו על מנת לקבל תמונה אמיתית יותר של מה שקרה שם, באותו מעמד אדיר ונורא. אך דבר אחד ברור: דברי אלקים חיים שהם שמעו, הכניסו פחד גדול בליבם, מעבר לכל מה שהם העלו על דעתם.

"יש כאן רופא?"

היתה זו הפעם הראשונה בתולדות ימי עולם שהאנושות חוותה חוויה מעין זו - שאלקים דיבר אל בני אדם, ואלו המשיכו להתקיים. "כִּי לֹא יִרְאַנִי הָאָדָם וַיַּחֲיֵ" (שמות לג, כ). האדם מטבעו בנוי בצורה שהוא יכול להתמודד עם התרגשות עד גבול מסוים, אך לא מעבר לכך. תארו לעצמכם שאתם יושבים כאן בבית המדרש, כאשר לפתע נכנס אדם בלתי מוכר, ניגש אליכם ומציג את עצמו: "שלום. אני נציגו של משרד עו"ד פלוני, ונשלחתי כדי לבשר לך כי דודך הזקן [שאגב, מעולם לא ידעת על קיומו], שהלך לעולמו זה מכבר, השאיר לך בצוואתו סכום של חמישים מיליון דולר". אין ספק שהיו נשמעות כאן הרבה קריאות של "רופא רופא".

עד לאותו מעמד נורא, אף אחד לא העלה על דעתו שיתכן כדבר הזה, שהקב"ה, בכבודו ובעצמו, ידבר אל בשר ודם! מדובר במציאות הנוגדת את כל מציאות הגוף האנושי, את חושינו וכוחותינו, עד שפלא הדבר שהם הצליחו לשרוד את קול ה' המדבר איתם. ולמען האמת, הם לא שרדו!

אימת מוות

כך מלמדת אותנו הגמרא: אמר רבי יהושע בן לוי כל דיבור ודיבור שיצא מפי הקב"ה יצתה נשמתן של ישראל שנאמר (שיר השירים ה, ו) נִפְשֵׁי יִצְאָה בְּדַבְּרוֹ. ומאחר שמדיבור ראשון יצתה נשמתן דיבור שני היאך קיבלו? הוריד טל שעתיד להחיות בו מתים והחיה אותם". קולו של ה' גרם לנשמתם לפרוח מרוב אימה, עד שהיה צורך להחיות אותם מחדש! גם המלאכים נטלו חלק בזה, וכפי שממשיכה שם הגמרא: "ואמר ר' יהושע בן לוי כל דיבור ודיבור שיצא מפי הקב"ה חזרו ישראל לאחוריהן י"ב מיל והיו מלאכי השרת מדדין אותן שנאמר (תהילים סח, יג) מִלְכֵי צְבָאוֹת יְדֹדוּן יְדֹדוּן, אל תיקרי יְדֹדוּן אלא יְדֹדוּן". היתה זו תופעה כמותה לא חווה אף אדם מימיו! והקב"ה עשה כך בכוונה תחילה, כדי שהפחד והאימה ייחרטו עמוק אל תוך נשמתם של ישראל, ולא יישכחו מהם לנצח.

ה"א): "בית דין הגדול שבירושלים הם עקר תורה שבעל פה, והם עמודי ההוראה ומהם חק ומשפט יוצא לכל ישראל... וכל המאמין במשה רבנו ובתורתו חייב לסמוך מעשה הדת עליהן ולשען עליהן".

וגם זו לא היתה התחנה האחרונה של הר סיני. העובדה שהמעמד הנורא של מתן תורה בהר סיני עבר למשכן ולאחר מכן לשכת הגזית קיבעה את היסוד שמעתה ואילך, תורתו של השי"ת נמסרת אלינו על ידי משה רבינו, תלמידיו ותלמידיו במשך כל הדורות, עד לחכמי התורה של ימינו, בשרשרת ישירה ובלתינתק. גדולי ומאורי התורה הם הקשר הישיר שלנו להר סיני, ובהם אנחנו מוצאים את השכינה הקדושה. כך הוא רצון ה', שנקבל את דבר ה' כפי שהוא נמסר לנו מאת חכמי התורה, ועל פיהם צריכים אנו להנהיג כל חלק ובחינה של חיינו. זהו ה"הר סיני" שלנו.

התמהמהותו של עזרא הסופר

הגמרא במסכת מגילה (טז, ב) מסבירה עובדה מעניינת ביותר בדברי ימיו של עם ישראל. בימיו של עזרא הסופר, עם ישראל החל בבניית בית המקדש השני. בניין בית המקדש! האם יש דבר חשוב ויקר יותר מזה? לכאורה מדובר בעיסוק הרם והקדוש ביותר שניתן להעלות על הדעת, וכל אחד היה קופץ על ההזדמנות ליטול בו חלק. הלא בית המקדש הוא מקום השראת השכינה, ההמשך הישיר של הר סיני, ומי הוא זה אשר אינו חפץ לבוא וליטול חלק במתן תורה המתרחש בהר סיני?!

אך הנה, לא כל חכמי התורה עלו ובאו. להיפך, רובם של החכמים לא באו ליטול חלק בבניין בית המקדש אלא נשארו בבבל. לכאורה זהו דבר פלא! אלו שעסקו בבניין המקדש צריכים היו לשלוח שליחים לאחיהם שבגולה ולקרוא להם בקריאה של חיבה: "אחינו! בואו וטלו חלק בבניין בית המקדש! מדוע הינכם נשארים בבבל?! אנחנו בונים את בית ה' ואתם נשארים שם?!"

ומדוע באמת הם לא עלו לארץ ישראל? משום שעזרא הסופר טרם עלה. עזרא נשאר בבבל, וחכמי התורה, תלמידיו של עזרא, לא אבו לעלות עד שיעשה זאת רבם.

אך אם נביט בהמשך הפסוקים שם בפרשת ואתחנן, ניווכח כי בקשה זו קיבלה את ההסכמה האלוקית, והקב"ה הסכים על ידם: "וישמע ה' את קול דבריכם ונדברכם אלי ויאמר ה' אלי שמעתי את קול דברי העם הזה אשר דברו אליך היטיבו כל אשר דברו". הקב"ה הסכים לכל מה שהם ביקשו. הכל.

הקב"ה הוסיף כי "מי יתן והיה לבבם זה להם ליראה אתי ולשמור את כל מצותי כל הימים למען ייטב להם ולבניהם לעלם". הלוואי והיחס הזה ישאר בדעתם לעד, כך ייטב להם ולבניהם לנצח.

"וישמע את הקול מדבר אליו"

וכך אכן היה! גם לאחר שעם ישראל עזב את הר סיני ונדד במדבר, הר סיני מעולם לא סר מקרבם! משה רבינו המשיך ללמוד את תורת ה' כפי שעשה בהיותו על הר סיני. גם אותו קול גדול ונורא שמע עם ישראל בהר סיני, המשיך לדבר אל משה רבינו מבין שני הכרובים. כך כותב הרמב"ן (שם): "והיה במשכן תמיד עם ישראל הכבוד שנראה להם בהר סיני. ובבא משה [לפני ה' לדבר אתו] היה אליו הדבור אשר נדבר לו בהר סיני. וכמו שאמר במתן תורה מן השמים השמיעך את קלו ליסרך ועל הארץ הראך את אשו הגדולה, כך במשכן כתיב וישמע את הקול מדבר אליו מעל הכפרת אשר על ארן העדת מבין שני הכרובים וידבר אליו".

משה רבינו זכה לשמוע את אותו קול ה' שנשמע בהר סיני! הרמב"ן אף ממשיך וכותב כי זוהי הסיבה שהכרובים היו עשויים זהב, שיש בו אדמומיות, כעין צבעה האדמדם של האש שבני ישראל ראו בהר סיני. בכך גילה ה' לבריאה כולה שמהותו של הר סיני, שהוא המקור של דבר ה' בעולם, עובר מעתה אל משה רבינו ואל המשכן.

קלא דלא פסיק

אל לנו לחשוב שעם פטירתו של משה רבינו, הר סיני הסתלק מאיתנו. השראת השכינה שהיתה במעמד הר סיני המשיכה אל לשכת הגזית, מקום מושבם של הסנהדרין, שעליהם נאמר: "כי מציון תצא תורה" (ישעיה ב, ג). כך כותב הרמב"ם (פ"א מהלכות ממרים

ניתן להשיג ספרי רבינו בחנויות ספרי קודש ואצל המפיצים:

ספר שערי אורה-ועדי מוסר, ספר לב אביגדור-עבודת האדם בקנייני השלמות מכתב יד: קולמוס 072-244-1670

תפילת אביגדור-פירוש וביאור על התפילה מכתב יד: אזל מן השוק

שרשרת התורה

יש כאן יסוד גדול בענין מהותה של התורה הקדושה וכיצד היא משפיעה על חיינו. כל קבלת החלטה חייבת להתקבל מתוך הכנעה לסמכות הגבוהה יותר. גם תלמיד חכם שיודע את הדין צריך לכופף את עצמו לרבו שגדול יותר ממנו.

הסיבה לכך היא שכל הוראה של תורה אינה יכולה להינתן כלאחר יד. כל שאלה, כל התלבטות, כל החלטה שצריכה להתקבל, היא חלק משרשרת ארוכה של קבלת התורה, ואותו פחד ואימה שחוו עם ישראל בהר סיני ולאחר מכן במשכן, המשיכה ללשכת הגזית, וצריכה להמשיך וללוות אותנו גם כיום, בגשתנו אל התורה הקדושה.

חכמים בעיני עצמם

למרבה הצער, בימינו מצוי הדבר שכל מיני כותבים ומחברים רואים בעצמם כתובת לגיטימית לקבוע דעות ושיטות. הם עוסקים בכל מיני שאלות, חלקם שאלות מסוכנות, כאלו שהעיסוק הפומבי בהם יכול לגרום רק נזק, ושזקוקים להרבה שיקול הדעת ומחשבה של גדולי תורה. אך כל מי שברשותו מכונת כתיבה ממנה להיכנס למקומות שאליהם גדולי עולם מפחדים להיכנס, ולהביע את דעתם בחופשיות. לא זו בלבד שלבלרים אלו מביעים עמדה, אלא שהם דואגים לפרסם אותה בקול רעש גדול, ומעיזים לשוות לה הופעה של דעה תורנית לגיטימית.

כמעט בכל עיתון ישנו עמוד - לפעמים מספר עמודים - שבהם כל פלוני אלמוני מקבל במה להביע את עמדותיו. ונשאלת השאלה: למי אכפת בכלל מדעותיך?! האם למדת מסילת ישרים פעמים רבות?! האם סיימת אי פעם את ספר חובות הלבבות? ומה עם שערי תשובה או הלכות תשובה להרמב"ם? מי אתה בכלל שאתה מביע את דעתך ברבים? לנו אכפת מדעה אחת: דעת התורה הקדושה. אנחנו מקשיבים רק לקול אותו שמענו בהר סיני, הקול אותו שמע משה רבינו מבין שני הכרובים, ושאותו אנו ממשיכים לשמוע מפי גדולי התורה, ממשיכי המסורה, אלו שמוסרים לנו את דעת התורה האמיתית והצרופה. זהו הקול האחד והיחיד שמבקשים אנו לשמוע.

יתירה מזאת, גם אם מאן דהו מצטט מאחד הקדמונים שיטה או דרך מסוימת, אין לו רשות לנקוט בדעה זו, שיתכן והיא דעת יחיד, ורוב רבותינו אינם סבורים כך.

היכן היא השכינה באמת?

ומדוע עזרא עצמו לא בא לארץ ישראל? הגמרא מסבירה זאת: "שכל זמן שברוך בן נריה קיים לא הניחו עזרא ועלה". ברוך בן נריה, שהיה רבו של עזרא, עדיין היה חי, ועזרא סירב לעזוב אותו.

לא יאומן! בית המקדש עם לשכת הגזית - הלא הם הר סיני - ממתינים לעזרא בארץ ישראל, אך הוא ממאן לעזוב את רבו הזקן שכבר היה על סף מוות. אלא שעזרא ידע שבמקום שרבו נמצא - שם היא השראת השכינה הגדולה ביותר!

לאחר פטירת רבו, עזרא אכן עלה לארץ ישראל, ועמו עלו מאה ועשרים אנשי כנסת הגדולה, אך כל זמן שברוך בן נריה היה חי, עזרא דבק בו, שכן הוא ידע שרבו'ה שחי עם הר סיני, הוא הוא ההר סיני הגדול ביותר!

ביעתא בכותחא

יסוד גדול בענין זה למדנו מדברי הגמרא בכתובות (ס, ב). הגמרא מלמדת אותנו כי "אֶפְלוּ בֵיעָתָא בְּכֶתְחָא לָא לְשָׂרֵי אִינִישׁ בְּמָקוֹם רַבָּה" - אם מתעוררת שאלה הלכתית בדבר ביצה שנפלה לתוך כותח - שהוא מאכל העשוי מחלב - אסור לו לאדם להורות הלכה בענין זה במקום מגוריו של רבו. במה מדובר כאן? באיזה סוג של שאלה? שיטת רש"י (עירובין סב, ב) היא שמדובר בסתם ביצה שנפלה לתוך מאכל חלבי. שימו לב - השאלה אינה האם מותר לאכול את הביצה עם בשר, וגם לא מדובר כאן בביצה שהתבשלה בקדירה בשרית, אלא בסתם ביצה שנפלה לכותח חלבי, ונשאלת לאדם שאלה, האם הכותח מותר באכילה.

והנה, לכאורה התשובה לשאלה זו פשוטה בתכלית הפשיטות: כמובן שמותר לאכול את הכותח. וכי מדוע שיהיה אסור? ואף על פי כן, אומרת הגמרא, אם נשאלת שאלה זו במקום הסמוך לרבו, אסור לך לענות עליה, אלא עליך לומר לו: "אני מצטער. איני עונה על שאלות במקום רבי".

כפי שנראה לקמן, ישנן שתי סיבות לדין זה. הסיבה הראשונה והפשוטה לכך היא שאסור להורות כן מתוך כבוד לרבו, וכפי שאומרת הגמרא, "מְשוּם דְּמִחְזִי כְּאַפְקִירוּתָא" - הדבר נראה כחוצפה. ועל אף שמדובר בשאלה שכל בן דעת יכול לענות עליה, מחויב האדם לכבד את רבו ולהפנות אותה אליו. כך הוא הטעם הפשוט והקל.

אדם היא לסמוך על שיקול דעתם בנוגע להחלטות חשובות.

כדי להגיע לידי הכרעה בכל ענין משמעותי, ולא רק בפסיקת הלכה, אלא בכל ענין של דעת התורה, או כל החלטה בנושא ציבורי, מוטל על האדם לנקוט בכל האמצעים העומדים בפניו כדי להגיע אל האמת, ואין לך אמצעי גדול וחשוב יותר מאשר קשר ישיר אל הר סיני.

משל למה הדבר דומה, לאדם שאיבד את דרכו באחד מכבישי המדינה, וכעת הוא יושב ברכבו, בשוליו של כביש מהיר, מבלי שיש לו שמץ של מושג היכן הוא נמצא. מה עליו לעשות במצב כזה? השכל הישר אומר שעליו לנסוע אל תחנת הדלק הקרובה ולבקש הכוונה. אמנם הוא יכול לעיין במפה שיש לו בתא הכפפות, ויתכן שהוא יצליח להבין אותה קצת, אך אם הוא אינו יודע באיזה כביש מהיר הוא נמצא ולהיכן הוא מנסה להגיע - המפה לא בדיוק תעזור לו. אין לו ברירה אלא לקבל הכוונה ועצה. אם הוא יבחר להתעלם מעצה פשוטה כל כך, אין ספק שהאיש הזה הוא פזיז - והוא ימשיך לשוטט בכבישים כל היום כולו מתוך מחשבה שהוא יודע מה שהוא עושה, בעוד שלמעשה הוא אינו מתקרב כלל ליעדו, ויתכן והוא אף מתרחק ממנו!

הר סיני בניו יורק

זהו דבר פשוט, שבענייני אידישקייט השכל הישר מחייב שתלמידי החכמים הגדולים ביותר, להם יש את היכולת הטובה ביותר להעניק עצה והכוונה למי שזקוק לכך. אך חשוב להבהיר שהדבר נוגע לא רק לענייני הלכה ועבודת ה', אלא כל נושא ציבורי צריך להיות מוכרע על ידי גדולי ישראל. יש הטועים לחשוב שתלמידי החכמים גדולי התורה נועדו רק כדי לשאול שאלות באיסור והיתר וכדו', בוודאי כאשר יש צורך להכריע בשאלה חמורה כלשהי, אך מדוע צריך להיוועץ בהם בענייני דעלמא?

אנשים חושבים שהגאון ר' יעקב קמנצקי והגאון ר' משה פיינשטיין - נועדו רק עבור שאלות הלכתיות, אך להיוועץ בהם בענייני הכלל? "בנושא הזה והזה, אני חכם ובעל דעה לא פחות מהם, אז מדוע שאשאל אותם?" אומר האדם לעצמו. גם אם הוא לא יאמר זאת בפה, אך כך הוא חושב בליבו.

למעשה, אני עוד ממעט בתיאור הזה, שכן רבים הם הסבורים שהם חכמים אף יותר מגדולי ישראל. אולם זו טעות מרה! גאוני עולם אלו, שישבו ועמלו בתורה

אילו היינו הולכים בכל דבר אחר דעת יחיד, מצבנו היה בכי רע. רק גדולי ישראל מוסמכים לשיקול ולהכריע איזו דעה היא המקובלת והמסורה לנו.

כמו כן ישנם מקרים שבהם יש דעה שמצד עצמה היא נכונה ומוצדקת, אלא שיש צורך לשיקול אותה במאזניים עדינות. מי ראוי לעשות זאת? רק מי שחי את הר סיני, רק מי שיש בו את המורא הגדול מפני התורה הקדושה, רק הוא מוסמך לקבל החלטות מעין אלו עבור עם ישראל, גם החלטות הנראות לכאורה כבלתי חשובות.

סייעתא דשמיא של גדולי התורה

אולם הגמרא ממשיכה, ובדבריה היא שופכת אור חדש לגמרי על הנושא. הגמרא מסבירה את טעמו של האיסור להורות הלכה במקום רבו. "לא משום דמחזי כפאפקירותא" - כלומר, לא רק משום שזה נראה כחוצפה, "אלא משום דלא מסתייעא מלתא למימרא" - לתלמיד זה לא תהיה סייעתא דשמיא. זהו חלק חשוב מכל הענין שעליו נסובים דברינו כאן.

התורה היא לא רק מידע. לא מדובר רק בסעיפים בשולחן ערוך. התורה הקדושה היא מעמד הר סיני! אותה שכינה ששרתה במעמד הר סיני, ושלאחר מכן שרתה במשכן ובלשכת הגזית, שורה כעת על תלמידי החכמים גדולי התורה, וכל מי שפוצה פיו ומדבר שלא במקומו, מי שמורה הלכה במקום רבו, דומה הוא למי שמחליט לעזוב את הר סיני ולחפש את הקב"ה במקום אחר, ואין ספק שלא תהיה לו סייעתא דשמיא כלל וכלל. רצונו של הקב"ה הוא שעם ישראל ישאר נאמן לחכמי התורה ויכניע עצמו אליהם, בדיוק כפי שעמדו בהכנעה וביראה למרגלות הר סיני.

ג' - "עיני העדה" - גדולי התורה

מאירים את דרכנו

הטעות הגדולה ביותר

בכדי להבין אל נכון את משמעותה של אמירה זו, שלמעשה מתן תורה מתרחש אף בימינו אנו, ועל מנת שנוכל לאמץ אותה אל חיינו אנו, עלינו להקדים ולומר משפט שלא לכולם נח לשמוע אותו, אך אומר אותו אף על פי כן: אחת הטעויות הגדולות ביותר שטועים בני

אנשים, לאיזו שכונה לעבור, האם ומתי לצאת לעבוד ובאיזה סוג עבודה לעסוק, לאיזה מוסדות לשלוח את הילדים, שידוכים - יש כל כך הרבה נושאים שבהם אנו זקוקים לעצה ותושיה - וגדולי ישראל הם הכתובת שלנו לזה.

גדולי ישראל אינם "חותמת גומי"!

אך ישנה נקודה נוספת וחשובה, הנוגעת גם למי שהשכיל להבין שעליו לגשת לגדולי ישראל ולשאל לעצתם. כאשר אנו באים לפני אדם גדול כדי לשאול שאלה, עלינו להגיע ללא הנחות קדומות וללא תוכניות והצעות. עלינו לשאול אותו כיצד יש לפעול ובאיזה אופן, ולא להציע לו את הצעותינו. עלינו לבוא בפניו ולומר: "כבוד הרב, איני יודע כלום, אני מבקש את הדרכתו של הרב כיצד לפעול בנושא הזה והזה". ובאמת איננו יודעים כלום, כי העצות הטובות ביותר, התוכניות המוצלחות ביותר, הגישות והשיטות הנכונות ביותר, כולם נמצאים בתורתנו הקדושה, וגדולי ישראל המחוברים ישירות להר סיני, הם אלו שמדריכים אותנו בדעת תורתם כיצד הדרך הראויה לפעול.

למרבה הצער אנחנו מוצאים יהודים שנוהגים להפך. הם מגיעים להר סיני עם תוכניות מוכנות. הכל כבר מתוכנן אצלם לפרטי פרטים - כיצד לפעול ובאיזו צורה וכו' וכו', וכל מה שנשאר זה רק להחתים את התלמיד חכם ולקבל את הסכמתו לתוכנית. ובכן, למה אתה מצפה ממנו? הלא הוא מבין עם מי יש לו עסק, והוא אינו מתכוון לריב אתך. הוא יודע שאם יעשה כן אתה עלול להתרחק ולהידרדר, ולכן הוא נותן את אישורו. אך זה לא נקרא לשאול את גדולי ישראל.

גם אם אותם אנשים ניגשים בכבוד ובהכנעה לגדולי ישראל, הרי שבליבם פנימה הם החליטו שאם הם לא יקבלו את ההסכמה להם זקוקים, הם יעשו זאת לבד, ללא הסכמה. נמצא אפוא שתשובתו החיובית של התלמיד חכם במקרה כזה אינה מהווה ראיה כלל וכלל להסכמתו.

הפגנות באישור הגדולים?

כאשר שואלים את גדולי התורה, יש לשאול אותם בצורה מפורשת: "מה דעת הרב בנושא? כיצד הרב חושב שצריך לפעול?" ולא לשאול: "האם הרב מסכים לזה?" גדולי ישראל צריכים להתוות את הדרך וליצור את התוכניות, ואם הם אינם מעוניינים להדריך כיצד

במשך שנים רבות, ראויים עשרת מונים מכל אדם אחר להכריע בעניינים אלו. התורה, שבכתב ושבעל פה, מלאה בחכמה עמוקה ונפלאה, וניתן למצוא בה התייחסות לכל נושא וענין. שכלם של גדולי ישראל מלא וגדוש בעשרות אלפי "תקדימים" - הלא הם הכרעותיה ועצותיה של התורה הקדושה בכל ענין שהוא, ולכן בידם נמצא הכח להכריע ולייעץ בכל שאלה חשובה שעולה, ולהורות לנו מהי דעתה של התורה הקדושה בזה.

יתירה מזו, גם אם ישנן שאלות שאין לגביהן מקור מפורש בתורה, אף על פי כן, גדולי ישראל יודעים להכריע ולכוון בזה על פי התורה הקדושה, שכן עשרות שנות עמל התורה עיצבו את שכלם והפכו אותו לשכל התורה, ודפוס החשיבה שלהם משתנה והופך לדעת התורה. נמצא שכאשר הם מביעים עמדה לגבי הנושא הזה והזה, למרות שאין מקור מפורש לדבריהם, דעת התורה שלהם, הוי אומר דרך חשיבתם שהיא דרך חשיבת התורה, היא זו שקובעת ומכריעה לנהוג כך. זוהי מחשבה של "הר סיני", ואין לנו לזוז ממנה כמלא הנימה.

אכן, כאשר אנו הולכים לר' משה, ר' יעקב או שאר גדולי ישראל על מנת לקבל מהם עצה ותושיה, איננו שומעים קולות וברקים. מדובר באנשים מבוגרים המדברים בשקט, בלי "קול רעש גדול", אך מי שישכיל להבין את מהותו של מעמד הר סיני ומתן תורה, יעמוד בפניהם באימה וביראה, בדיוק כפי שעם ישראל עמד למרגלות הר סיני ושמע את קולו של השי"ת, שכן קולם הוא אותו קול. הם הם ההר סיני שלנו.

ביקורו של הרב מסיגעט בהר סיני

רק מי שקנה בנפשו את היראה והאימה מפני המעמד הגדול של מתן תורה, רק הוא ידע כיצד לעמוד כראוי בפני תלמידי חכמים. זכיתי לראות דוגמא חיה של הנהגה זו. היה זה פעם בתקופת הקיץ כאשר שהיתי בהרים, והרב מסיגעט [א.ה. האדמו"ר ר' משה טייטלבוים זצ"ל מסאטמר, כפי שכונה באותה תקופה], שהיה אז אברך תלמיד חכם, היה עומד כפוף בפני הגר"מ פיינשטיין, בהכנעה גמורה, ושותה בצמא כל מילה שיצאה מפיו.

כמובן שמי שמנסה לברר כיצד לתקן נזילה בצנרת, לזה אין צורך לגשת לגדולי ישראל, אך כל שאלה בענייני הכלל, שאלות בהנהגת הקהילות, ביחסים בין

שלו?" מעולם לא שאלתם את השאלות הללו. אתם עושים הכל על דעת עצמכם, והופכים את עצמכם למוסרי התורה מהר סיני. אדם חושב שהוא מספיק גדול כדי להחליט על דברים כגון אלו, ואין לו צורך להיוועץ בדעת תורה הנשמעת מהר סיני. יתכן והוא אף סבור שלתורה הקדושה אין כלל מה לומר בענין טיולים להרי הרוקי.

"בעלי שיטה" שכאלה...

מי שבוחר לצאת בדרך עצמאית בחייו מבלי להיוועץ בדעתם של חכמי התורה, עתיד להתרחק ח"ו יותר ויותר מהקב"ה. גם אם הוא סבור שדרכו היא הדרך שנסללה לנו בהר סיני, אם הוא אינו מכניע את דעתו לגדולי ישראל, ממשיכי דרכו של משה רבינו, אם הוא אינו הולך בדרך שחכמי הדור התוו עבורנו, הוא ילך לאיבוד.

אין מושג של יהודי או מספר יהודים היוצרים לעצמם "שיטה" המנוגדת לדעתם של גדולי ישראל. לדוגמא, יהודי מחליט לאמץ לעצמו דרך עבודה שאף אחד מגדולי התורה - לא ראשי הישיבות ולא האדמו"רים, דרכו בה. הוא מחליט לקבוע את לימודו בתורת הקבלה ואינו טורח אפילו לפתוח גמרא, בניגוד לדעתם של חכמי התורה, הסבורים שעיקר לימודו של האדם צריך להיות בש"ס ובפוסקים. אבל הוא, יש לו "שיטה" אחרת. לשיטתו, כך היא הדרך הנכונה.

עליו לדעת שכל שיטה המנוגדת לדעתם של גדולי התורה אינה אלא פיתוי היצר. מי שמשקיע את זמנו בלימוד קבלה מבלי שאפילו ניסה ללמוד בבא קמא, בבא מציעא, בבא בתרא, גיטין, קידושין - לפחות את המסכתות הישיבתיות, אדם כזה הוא כישלון מוחלט! "כל גדולי ישראל טועים, ורק אני וחבר מרעי יודעים מה הדרך הראויה". אדם כזה פורש את עצמו מהענין הגדול של "נעשה ונשמע". מי שאינו מקבל את דעת גדולי התורה, ממאן בזה ברצון השי"ת, ומרחיק את עצמו יותר ויותר מהר סיני.

עיני העדה

התורה הקדושה מכנה את הסנהדרין "עיני העדה" כי הם אלו שרואים את האמת כפי שהיא. ישנם כל מיני "רבנים" מודרניים שמתקוממים למשמע הדברים: "מה? האם עלי ללכת ככבשה עיוורת אחרי הרבנים? הלא יש לי זוג עיניים, ואני יכול לראות טוב מאוד בכוחות עצמי". אך זו טעות! הדרך היחידה לראות את

לפעול בענין הזה, פירושו של דבר שיש למשוך את ידינו מהענין ולא לפעול כלל.

היתה קבוצה של יהודים שביקשו לארגן הפגנה כנגד ענין מסוים. את מי הם לא החתימו על ההצהרה? את הפוליטיקאים, את התובע הכללי, את מחלק העיתונים, ועוד רב אחד שאף אחד לא שמע עליו. רבים מבין שומרי התורה התלהבו. הנה, יוצאים להפגין! ואז, לאחר שכבר הודפסו המודעות עם החתימות, חלק מהמארגנים החליטו לקפוץ לאחד מראשי הישיבות, מגדולי הדור, ולשאול אותו לדעתו, והלה הגיב: "למה לא?"

אך נשאל נא: האם אותו ראש ישיבה הורה לתלמידיו להשתתף בהפגנה? לא ולא! כולם הלא יודעים שהוא לא הורה להם כן. האם יש ראייה גדולה מזו לגבי יחסו האמיתי להפגנה? הוא ידע שהשואלים אינם באמת מעוניינים באמת לדעת מהי עמדתו, אלא רק מבקשים לקבל את הסכמתו למה שממילא החליטו לעשות, ולכן בחמלתו הוא נתן להם מה שהם רוצים. אך אנשים אלו לא ניגשו להר סיני כדי לברר מהו רצון ה'. לא לזה תיקרא קבלת התורה.

טיולים ונסיעות "באישור" גדולי ישראל

נקודה זו נוגעת לא רק לנושאים ציבוריים אלא גם לשאלות פרטיות. מגיע יהודי אל הרב ושאלתו בפיו: "כבוד הרב, אני יוצא כעת למסע ציד בהרי ה'רוקי' הקנדיים. האם אוכל לקבל את ברכת הרב?" הרב יודע עם מי יש לו עסק, ומבין היטב שאם ייעץ ליהודי הזה לוותר על הטיול, אין סיכוי שהלה ישמע בקולו. הוא הגיע לכאן עם כל הציוד, שמונח אחר כבוד ברכב השטח החונה מחוץ לביתן של הרב. הוא הגיע כדי לקבל אישור רשמי לתוכניות שלו. ככה אנשים עושים, הם מגיעים להר סיני עם תוכניות מוכנות מראש. אז הרב אומר לו "תיסע לטיול", אך כוונתו האמיתית היא, "תיסע לטיול, בתקווה שתחזור משם בחיים". זהו הפירוש של ברכת הדרך שהוא העניק: "אני נותן לך רשות לסכן את חייך, מפני שבין כה וכה אינך מעוניין לדעת מהי דעת התורה בזה".

נקטתי בדוגמא קיצונית של מסע ציד בהרים רק כדי שאולי יבינו על מה אני מדבר, אך הדברים נכונים גם לתוכניות מתונות יותר שאין בהם סכנה. האם אי פעם עלה בדעתכם לשאול את הרב: "כבוד הרב, האם כדאי לי לטוס לארץ ישראל לחתונה של אחיין שלי?" "האם כדאי לי לנסוע עם בני לארץ ישראל לכבוד בר המצוה

אף אדם לציין ולומר, "אולי כדאי לעשות כך וכך?", או "נראה לי שככה עדיף", כך עלינו לגשת אל התורה הקדושה הנמסרת לנו על ידי חכמיה.

הר סיני ממשיך הלאה

וכאן אנו שבים לאזהרות החמורות שהזהירה התורה בפרשת במדבר בענין המשכן - כיצד לגשת אליו וכיצד לנהוג בו כבוד. בין היתר, הסיבה לאזהרות אלו היא כדי ליצור אצל עם ישראל הרגשה של הר סיני. רצונו של הקב"ה הוא שהפחד והאימה שהרגשנו במעמד הר סיני יישארו עמנו לעד. ומכיון שהזמן עושה את שלו והתחושות מתעמעמות, נתן לנו ה' יתברך במתנה מעמד הר סיני שהולך עמנו כל הזמן - מתחילה במשכן, לאחר מכן בלשכת הגזית, ולאחריהם אצל חכמי ישראל הממשיכים להוות את המקור לתורה הקדושה עד היום הזה.

עלינו לעמוד בפני גדולי ישראל באימה ובהכנעה, כפי שעם ישראל עמד בפני הר סיני. אנחנו נוטים לחשוב שהמטרה של הר סיני היתה רק כדי שנקבל שם את התורה, אך עלינו לדעת כי היתה תכלית נוספת - כדי שנקנה אימה ופחד מפני מתן תורה, שיכנסו אל תוך ליבו של כל יהודי לעד.

בחג השבועות אנו חווים מחדש את ה"נִפְשֵׁי יִצְאָה בְּדָבָרוֹ", וחורטים בנשמותינו את זכרון המעמד הגדול של מתן תורה, הקולות והברקים, האש והעשן, הפחד והאימה שחווה עם ישראל באותו מעמד. בכך אנחנו מכינים את עצמנו ואת בני משפחתנו לקבלת התורה שנמשכת כל השנה כולה, באמצעותם של גדולי ישראל. בקולם נשמע וכדבריהם נעשה, ובכך נזכה לחיות את חייו כפי רצונו של השי"ת, בדרך שהתווה לנו בהר סיני.

שבת שלום ומבורך!

בואו נהיה מעשיים

ניגשים אל "הר סיני" שבימינו

תלמידי החכמים, גדולי התורה, עליהם שורה שכינתו של ה', והם ה"הר סיני" בימינו. עלינו לזכור להיוועץ בהם בכל נושא בעל חשיבות, ולעשות זאת בהכנעה ובלי דעות מוקדמות.

השבוע נשתדל להיוועץ פעם אחת עם תלמיד חכם בנושא הנוגע לנו. ניזהר לשאול אותו באופן הנכון - לשמוע את דעתו ולא לנסות לקבל אישור על דעתנו, וכן נאזין היטב לכל מילה שהוא אומר.

האמת בעולמנו היא דרך עיני התורה, ועיניהם של חכמי הדור הן עיניה של התורה.

כאמור, "דעת תורה" אינה מתייחסת רק לדברים שכתובים בפירוש בגמרא או בשולחן ערוך. תלמיד חכם היגע בתורה זוכה לכך ששכלו מתעצב על פי התורה, ודעותיו בכל ענין הם דעותיה של התורה הקדושה.

עלינו לדעת שהביטוי "עיני העדה" אינו משל בעלמא, אלא הוראה למעשה! עלינו להתייחס לחכמי התורה כאל העיניים שלנו, ולהביט על העולם רק דרך עיניהם. אם הם אומרים לנו שהם רואים כאן משהו מסוים, ואנחנו מסתכלים בעינינו ולא רואים דבר, או שאנו רואים את ההפך, עלינו לדעת שאנחנו עיוורים, ואילו גדולי הדור הם בעלי הראיה החדה.

דעת תורה מול דעת ילדים

כמובן שכדי לקנות את המבט הזה נדרשת התמסרות והכנעה, ונדרשת גם אמונת חכמים. אך מעל לכל נדרש לזה חכמה. רק חכם מסוגל להבין שהוא אינו רואה כלום. מי שאין בו דעת, חושב שהוא יודע ורואה הכל. אנחנו רואים זאת בחוש אצל ילדים - כל ילד קטן חושב שהוא יודע הכל, לפחות כמו הוריו, אף שלמעשה ברור שהוא לא יודע ולא רואה כלום. הוא עיוור לחלוטין! גם כשהוא מביט על משהו, הוא לא באמת מבין מה הוא רואה.

עלינו להבין שיש הרבה מאוד דברים שהמון העם, כלומר אנחנו, לא רואים, ולפעמים אנחנו רואים, אבל לא את המציאות אלא את ההפך מהמציאות, ולכן כאשר עיני העדה אומרים לנו שאסור לנו ללכת בדרך זו אלא דוקא בדרך זו, עלינו לשמוע בקולם גם אם איננו מבינים את דבריהם. חובתנו להביט על המציאות דרך עיניהם - עיני התורה, ורק כך נזכה למבט אמיתי על העולם.

עלינו ללמוד לשאול בעצתם של הגדולים בכל שלב ושלב בחיינו, ובכל תחום וענין - עסקים, בריאות, ענייני משפחה - הכל. לא רק משום שזוהי הערובה הטובה ביותר להצלחה עבורנו - למרות שזה נכון, אולם יתירה מזו, בזה אנו מקיימים את רצון השי"ת שאמר "מִי יִתֵּן וְהָיָה לְבָבְם זֶה לְהֵם לִירְאָה אֹתִי וְלִשְׁמֹר אֶת כָּל מִצְוֹתַי כָּל הַיָּמִים" - "הלואי שיעמדו כך בפני גדולי ישראל, באימה, ביראה ובהכנעה, כפי שהם עומדים כעת בפני הר סיני".

בדיוק כפי שבמעמד הר סיני, שקולו של ה' בקע מן השמים ואמר "אנכי ה' אלקיך", לא עלה על דעתו של